

תורתך שאלתי

עיון בפרשת השבוע בדרך שאלות ותשובות
גליון מס' 245 - לפרשת בלק תשפ"ו

הפחד של מואב מבני ישראל

מדוע הקב"ה פתח את פי האתון

וַיָּגֵר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב
הוּא וַיִּקְץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל

וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֶתוֹן (כב, כח)

מדוע פתח הקב"ה את פי האתון?

רבינו בחיי: נס שינוי סדרי בראשית נעשה להדגיש את כבוד ישראל. היה זה מסר מבין לבלעם: אם אתון, בהמה נטולת שכל ודעת, מסוגלת להבין שאין ראוי לשתף פעולה עם ניסיון לקלל עם מבורך, כיצד יתכן שבלעם, גדול המנחשים, אינו מבין זאת ומתעקש ללכת.

הספורנו: הנס נועד להציל את נשמתו. הקב"ה נתן כוח דיבור לחמור, יצור שאינו ראוי לכך. בלעם היה אמור להבין שהיכולת לדבר ולהשפיע אינו כוח עצמאי שלו, אלא מתנה מה'. מחשבה שהיתה אמורה לעורר אותו לתשובה, להבין שה' יכול לקחת ממנו את כוח הדיבור ולגרום לו לחזור בו.

הכלי יקר: שיקוף המציאות. החמור מטבעו אינו מדבר, הדיבור ניתן לו באופן זמני וחריג לצורך השעה ולכבוד ישראל. כך בלעם אמור היה להבין שאינו נביא אמיתי מצד מעלתו הרוחנית. כוח הנבואה שניתן לו היה זמני, רק לכבוד עם ישראל (שלא יהיה לאומות פתחון פה). פתיחת פי האתון נועדה להראות לו שהוא "חמור", והקב"ה פתח פיו רק באופן זמני.

נאומו של בלעם

נָאֻם בְּלָעָם בְּנֹו בְעֹר... (כד, ג)

מדוע לא פתח במילים 'קום בלק' כמו שאמר בנבואה הקודמת?

משך חכמה: משום שבנבואה זו התנבא על דוד "ותנשא מלכותו", נבואה טובה לבלק, שהרי רות סבתו של דוד באה ממואב

(כב, ג)

מדוע פחדו מואב מבני ישראל?

החזקוני: פחד טריטוריאלי וצבאי (חשש מכיבוש). מואב ראו שבני ישראל ניצחו את סיחון (מלך האמורי) וכבשו את ארצו. בעבר, סיחון כבש שטחים שהיו שייכים למואב. הם קיוו שכעת, כשישראל ניצחו את סיחון ויחזירו להם שטחים אלו. כשראו שישראל שומרים את השטח לעצמם נבהלו וחשבו שאם לא מחזירים להם את השטח, כנראה שיש להם כוח ורשות לכבוש גם את שאר ארצם.

רמב"ן: פחד דמוגרפי (פער כוחות מספרי). מואב היה עם קטן, צעיר וחדש יחסית (צאצאי לוט, ולא עם עתיק וגדול כמו הכנענים או האמורים). לעומתם, עם ישראל היה עצום בגודלו, בשל הריבוי הטבעי שלהם במצרים. הפער המספרי בין עם מואב הקטן להמון הישראלי הציף אותם בפחד קיומי.

הכתב והקבלה: חשש מכשפים וממשה.

הפחד של מואב לא היה רק מהעם עצמו, אלא בעיקר ממנהיגו, משה רבינו. המואבים האמינו שמשה מנהיג את העם ומנצח במלחמות באמצעות כוחות על-טבעיים ומעשי כשפים, וכוח רוחני כזה הפחיד אותם הרבה יותר מצבא רגיל.

לקבלת העלון שלחו את המילה

'מעוניין' או לחצו כאן

office@shaalti.co.il

052-9453811

**וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לֹא תִלְךָ
עִמָּהֶם...**

(כב, יב)

**מדוע ניסה בלעם לקלל את ישראל,
למרות איסור הקב"ה לעשות זאת?**

חזקוני: בלעם חשב לעצמו: אם דברי חסרי משמעות ואין כוח אמיתי לקללותי לפגוע בבני ישראל, מדוע הקב"ה מתאמץ כל כך למנוע ממני ללכת.

מהאיסור האלוקי, הגיע בלעם למסקנה הפוכה: הוא האמין שקללתו בעלת עוצמה, וה' פשוט "מפחד" שהיא תפגע בעמו ולכן מגן עליהם באמצעות חסימתו. תובנה זו לא גרמה לו לסגת, אלא דרבנה ודחפה אותו להתעקש וללכת בכל זאת. הוא קיווה שאם רק יצליח למצוא פרצה לעקוף את האיסור, קללתו תפעל ותכריע את ישראל.

מעוניינים ברעיונות חינוכיים מפרשת השבוע?

שלחו את המילה 'רעיון' למייל

Office@shaalti.co.il

או לחצו כאן

בוחו של בלעם לקלל ולא לברך

**כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ
וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר**

(כב, ו)

**מדוע כתבה התורה 'מבורך' בלשון
הווה, ולא "יבורך" בלשון עתיד?**

רבי חיים קניבסקי: (טעמא דקרא) ספורנו כתב שלבלעם לא היה כח לברך, אלא רק לקלל. על כך כתבה התורה 'את אשר תברך', הוא יהיה 'מבורך', עוד לפני כן.

כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ

(כב, ו)

**מדוע ביקש בלק מבלעם ברכה
וקללה (פעולה אקטיבית) ולא
רק נבואה (גילוי העתיד)?**

רשב"ם: בלק ידע שבלעם נביא (או קוסם) המסוגל לחזות את העתיד והאמין שיש לו **כוח לשנות את המציאות**. הוא סבר שבאמצעות תפילותיו, קסמיו והקרבנות שיקריב יוכל להשפיע על הרצון האלוקי, להטות את הכף לטובת מואב. מסיבה זו לא ביקש ממנו להתנבא על העתיד, אלא לברך ולקלל, ולקבוע מה יהיה.

רוצים להיערך עם רעיונות ודברי

תורה לפרשת בלק? לחצו כאן

נבואתו המיוחדת של בלעם

**וַיֵּשֶׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת
יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו וְתָהִי עָלָיו
רוּחַ אֱלֹהִים**

(כד, ב)

מה ראה הפעם, שלא ראה לפני כן?

רש"י הירש: בלעם לא ראה סתם המון אדם, אלא ראה את ישראל "שוכן לשבטיו, חלוקים לבתים ולמשפחות. הוא ראה חברה מאורגנת סביב שלמות התא המשפחתי, עם כבוד לפרטיות ושמירה על קדושת הבית. בלעם הבין שעם המיוסד על יסודות מוסריים, על קדושת המשפחה והצניעות, הוא עם בלתי מנוצח. הבנה מוסרית זו הביאה אותו להכרה עמוקה באמת של עם ישראל.

מלבי"ם: בפעמים הקודמות בלעם ראה רק חלק קטן מהעם. הפעם ראה את **כולם**, את כלל ישראל כישות אחת שלמה. הוא ראה אותם שוכנים מסודרים ב-4 דגלים (3 שבטים בכל דגל), סדר זה אינו מקרי. הוא מקביל ל"מחנות המרכבה העליונה", כשהשכינה שורה במרכזם.